

INLANDSBANAN JUNI 2015

Mot norr

En resa längs med Inlandsbanan i sommar – det vore mycket trevligt var vi några som tyckte i vintras. Det är 29 år sedan jag åkte sträckan Östersund – Mora och den norra delen hade jag inte åkt längs med. Planeringen vidtog raskt och hotellrum reserverades. När jag så ringde till Inlandsbanans Turism AB några veckor före resan fick jag veta att det var ont om sittplatser de dagar vi skulle åka varför sittplatser omedelbart beställdes för de resor vi skulle göra.

Efter övernattnig i Orsa och en utmärkt lunch steg vi på södergående tåg till Mora vid halv två tiden och nådde Mora, där vi gjorde ett kort besök innan tåget i form av Y1 1328 i JLT:s färgsättning avgick 14.45 mot Östersund. Efter Orsa stiger banan och vi lämnade det öppna landskapet kring Siljan och Orsasjön. Genom barrskog nådde tåget först bron över Storstupet – en djup kanjon i Åmåns dalgång – 34 m över vattenytan – och en kvart senare Inlandsbanans högsta punkt 524 m.ö.h, där uppehåll gjordes för att vandra c:a 200 m i östlig riktning för att titta på en grop där det sades att en björn hade övervintrat.

Färden gick så vidare genom Orsa Finnmark och efter ytterligare en timmes resa nåddes Fågelsjö, där det var dags för kaffepaus. Så gick resan vidare in i Härjedalen och vi nådde Sveg vid halv sextiden för ett kort uppehåll. Vår tågvärd, Inga-Britt från Malå i södra Lappland, tog nu upp beställningar för kvällsmålet i Åsarna Ski Center, dit vi nådde strax före sju. Då hade vi passerat genom Hälsinglands nordvästligaste hörn och åter kommit in i Härjedalen innan vi korsade landskapsgränsen till Jämtland. Inga-Britt sjöng också den vackra visan om Mosippan – Härjedalens landskapsblomma. Efter en timmes måltidsuppehåll i Åsarna rullade vår rälsbuss vidare mot norr – nu längs Storsjöns strand. Vi passerade Svenstavik och Hackås innan vi nådde Norrländska Tvärbanan i Brunflo för att fram emot klockan nio nå Östersund C. I Östersund tog vi in på det centralt belägna och utmärkta Hotel Jämteborg.

Onsdagen den 17 juni blev det tidig uppstigning och en riklig frukost på Hotel Jämteborg – både garnerade ägg och bacon med äggröra kunde avnjutas – innan vi äntrade Y1 1348 för färden vidare mot norr. Vår tågvärd, Oskar, såg till att vi hittade våra platser och att bagaget placerades på lämplig plats. Vår rälsbuss lämnade snart Norrländska tvärbanan och vek av mot norr. Snart passerades Lit vid Indalsälvens övre lopp. Vid halv niotiden gjordes uppehåll för kaffe med tilltugg i Jämtlands Sikås. Genom barrskog med rikliga inslag av björk gick färden vidare mot nordost. Vi passerade Ulriksfors och överskred gränsen till Ångermanland, där järnvägsknuten Hoting är belägen. Utan uppehåll fortsatte vår rälsbuss vidare över gränsen till Lappland. Uppehåll för påstigande gjordes i Dorotea. Genom skog och över myrar gick resan mot norr. Volgsjöns strand nåddes och en stund senare kom vi fram till Wilhelmina.

Tre km norr om Wilhelmina station ligger vid Volgsjöns strand Gårdsbutiken Bergmans Fisk & Restaurang. Vår tågvärd Oskar hade i god tid före tagit upp beställningar. För min del blev det en delikat laxsallad med öl därtill. Måltiden smakade utmärkt. Färden gick så vidare mot norr mot Storuman. Strax för Storuman for vi över Umeälven. Tre kvart senare passerade vi strax före Blattnicksele en annan älv, den orörda Vindelälven. Innan vi nådde Sorsele kvart över två på eftermiddagen passerades Abmoträsket på höger hand.

I Sorsele finns Inlandsbanemuséet men uppehållet medgav dessvärre endast en hastig titt eftersom det var kö till den intill belägna kaffeserveringen. I Sorsele mötte vi även sydgående

tåg. Resan gick så vidare, nu i helt östlig riktning över myrmark, förbi Slagnäs och flera sjöar – Naustajaure och Storavan - med vida utsikter mot norr och nordväst med blånande berg i fjärran innan vi inemot 4-tiden nådde Arvidsjaur, där tågen längs med Inlandsbanan ändrar färdriktning. Resan gick nu mer i nordlig riktning genom skog. Rätt vad det var dök det upp renar – både på spåret och brevid i terrängen. Vid den nedlagda stationen i Utterträsk betade en ren fridfullt. Vidare genom skog med mycket inslag av björk fram till Moskosel dit vi kom strax före fem på eftermiddagen. I det gamla stationshuset finns det både ett rallarmuseum och en servering. Här blev det en fikapaus med tilltugg. Här mötte vi även deltagarna i SMOK:s resa längs med Inlandsbanan och dess Y7 rälsbussar på väg söderut.

En stund efter avgång från Moskosel nådde vi den kombinerade väg och järnvägsbron över Piteälven och dess fors just här. Resan gick vidare genom mycket ödsliga trakter med berget Lulep Låmenajvve, som tåget passerade nedanför, nu i östlig riktning. Efter cirka en timmes resa nådde vi Kåbdalis. Här sammanfogades i september 1936 de sista delarna av Inlandsbanan. En minnessten restes vid järnvägsstationen och är signerad av dåvarande kronprins Gustaf Adolf (sedermera konung Gustaf VI Adolf). Minnesmärket syns från tåget, .

Inlandsbanan löper här parallellt med E45:an. Färden gick mot norr förbi Tårrajaur och Apokätno. 19.10 nåddes Polcirkeln där ett kortare upphåll gjordes. Nu låg dagens resmål, Jokkmokk, inte långt bort. Genom skog och banans enda tunnel, den 47 m långa Nyborgstunneln, närmade vi oss Jokkmokk dit vi ankom 19.30.

Jokkmokk och Kvikkjokk

I Jokkmokk övernattade vi på Hotel Gästis, vilket varit i familjen Åkerlunds ägo sedan i vart fall 1920-talet. Källarmästare Kenneth Åkerlund var den tredje generationen, som drev det men den 1 juli – några dagar efter vårt besök – skulle hotellet överlåtas till nya ägare. Kungaparet övernattade där 2005 i samband med Jokkmokks marknad, vilket flera fotografier i receptionen vittnade om.

I Jokkmokk besökte vi Åjttemuseet – samemuséet – ett mycket fint museum, som ingående och illustrativt berättar om samisk historia och kultur. Det belyser samernas levnadsvillkor förr i världen och deras seder och bruk. Museet kan verkligen rekommenderas liksom fjällträdgården med sina för Lappland typiska växter.

Vi styrde så kosan till Kvikkjokk. Resan företogs med buss från Jokkmokks busstation. Inlandsbanekortet gällde – en mycket fin förmån, som kanske alla resenärer inte känner till. Färden – 12 mil lång – gick via Tjåmotis och Årrenjarkka fjällby, där stugor kan hyras. Under färden dök det upp renar på vägen varför chauffören då körde mycket försiktigt. Väl framme i Kvikkjokk installerade vi oss på fjällstationen i enkla men trivsamma rum. I fjällstationens restaurang kunde vi njuta av bl.a gräddstuvat renskav och älgfärsbiff. Det smakade utmärkt. Efter middagen njöt vi av det mest sagolika väder man kan tänka sig. Utanför fjällstationen fanns några trädgårdsmöbler, där vi slog oss ned. Solen sken från en klarblå himmel på de nyutslagna björkarna, den brusande joken hördes nedanför fjällstationen och de mörkröna fjällsidorna med inslag av ljusgröna björkar och de snötäckta fjällen erbjöd en mäktig syn. Av utsikten mot norr mot Sarekmassivet framgick att det låg mycket snö på högre höjder och hela Sarekmassivet var täckt av snö.

På förmiddagen nästa dag gjorde vi en underbar båttur på sjön Saggat och genom deltat där älvarna Gamájákhå och Darreädno når sjön. När vi passerade genom en av älvarmarna i deltat

korsade plötsligt en älg vattnet ca 40 m framför båten. En mäktig upplevelse liksom utsikten mot norr mot det snötyngda Sarekmassivet. I Kvikkjokk besökte vi även kyrkan, som är uppförd i trä 1906 – 1907 med ytterväggar klädda med mörkbruna träspån.

Gällivare och utflykter därifrån

Under eftermiddagen återvände vi till Jokkmokk varifrån vi fortsatte med Inlandsbanans tåg norrut 19.37 mot Gällivare. I Vaikijaur 6 km norr om Jokkmokk intog vi middag på Restaurang Fjällglinten. Där inmundigade vi rökt fjällröding med potatissallad, vilket smakade förträffligt. Från Vaikijaur kunde vi i fjärran se Sarekmassivet. Efter en knapp timmes måltidsuppehåll fortsatte vi färden mot norr. Vår tågvärd David berättade om vad vi såg längs med banan. Vi passerade över Store Luleälv vid 21-tiden och strax därpå Porjus station, byggt 1910, och kraftverket där. Färden fortsatte så först norrut och sedan rakt österrut genom lågvuxen skog, mestadels bestående av barrträd men även med inslag av björk fram till Gällivare, dit vi ankom 21.40.

I Gällivare övernattade vi på Hotell Dundret i Centrum, ett mindre, centralt beläget hotell. Första kvällen och natten kunde vi njuta av midnattssolen, vilket var en upplevelse. På midsommardagen tog vi en promenad i Gällivare och tittade bl.a. på Gamla kyrkan, byggt 1747 – 1754, belägen nära järnvägen varefter vi fortsatte till hembygdsparken. Vi gjorde också en utflykt till Malmberget, som med sina betongbyggnader, tomma gator och björkar i centrum gjorde ett intryck av en sovjetrysk industriort. Det enda öppna näringsstället var en turkisk pizzeria, där vi kunde äta lunch. I Malmberget såg vi även kåkstaden med sin gamla affärgata. Den återuppbyggdes 100 år efter sin födelse i slutet av 1800-talet på ursprungsplatsen. Hit kom affärsmän långväga ifrån för att hjälpa de välavlönade gruvarbetarna att spendera sina pengar.

Söndagen efter midsommardagen gjorde vi den långa dagsutflykten med buss till Ritsem långt inne i fjällvärlden drygt 18 mil nordväst om Gällivare. Även för denna bussresa gällde Inlandsbanekortet. Färden gick först längs med E45 varefter bussen svängde av mot nordväst efter drygt 4 mil. Vägen går längs med Stora Lulevatten. Efter en och en halv timme nådde vi det vackert belägna Kebnats varifrån man med båt når Saltoluokta fjällstation vid södra sidan av Stora Lulevatten. Bussen fortsatte till Stora Sjöfallet och den turistanläggning, som är uppförd där. Så fortsatte färden förbi Suorvadammen och vi nådde norra stranden av den stora sjön Akkajaure. Färden vidare mot nordväst bjöd på fina vyer mot söder mot det snöhöljda Sarek och det längre västerut belägna Akkamassivet på andra sidan Akkajaure. Akkamassivet var även det helt inbäddat i snö. Dess högsta topp, Stortoppen, når 2.016 m.ö.h. Efter två timmars bussresa från Kebnats nådde vi Ritsem och dess sameviste med vidunderlig utsikt mot söder mot Akka och västerut mot Rautåive nära gränsen mot Norge. Här var det vår med strålände sol medan björkarna höll på att slå ut. Fjällstationen i Ritsem hade dessvärre inte så mycket att erbjuda i matväg men upplevelsen att komma ända hit var överväldigande. Bussfärden tillbaka var tidvis dramatisk längs med Akkajaures nordsida med branta fjällsidor. I Stora Sjöfallets turistanläggning kunde vi dock få en rejäl smörgås med rökt renkött som en välkommen om och försenad lunch. Dagens intryck var mäktiga kunde vi konstatera under återfärden till Gällivare, som vi nådde vid 18-tiden på kvällen.

Återresan

När Inlandsbanans tåg inkom vid 21.40-tiden söndagen den 21 juni hade en högtalaranläggning monterats upp, som hälsade resenärerna varmt välkomna till Gällivare på flera språk. En trevlig gest tyckte vi. Nästa morgon fick vi uppleva hur samma anläggning tackade resenärerna för besöket i Gällivare, när vi äntrade den sydgående Y1:an på morgonkvisten inför återfärden mot söder. Tågvärd var vår gamle bekant Oskar, som precis som på uppresan tog mycket väl hand om oss resenärer. Vid Vaikijaur kunde vi dricka en kopp förmiddagskaffe innan färden fortsatte söderut. Vi gjorde ett kort uppehåll i Jokkmokk och passerade Kåbdalis innan vi nådde Moskosel, där en lättare lunch intogs. Färden gick vidare mot Arvidsjaur, där tankning och vattenpåfyllning skedde. Under färden västerut till Sorsele passerade vi bl.a. en tjärn där två sångsvanar syntes. 14.17 nådde vi Sorsele, där vi mötte norrgående rälsbuss. 14.50 passerades bron över Vindelälven varefter vi nådde Storuman vid halv fyra tiden. Här fick vi vänta en kvart, då det stod ett lok på spåret söder om Storuman. En kvar försenat fortsatte dock tåget mot söder. Längre fram kunde vi iaktta att slipersbyten hade skett på banan. Resan gick vidare genom skog och så parallellt med E45:an ned mot Vilhelmina Norra och Gårdsbutiken Bergmans Fisk & Restaurang. Jag hade beställt Bergmans omtalade laxtallrik till middag men fick ta med den ombord på tåget då vi var försenade. Det gick dock bra att intaga måltiden ombord under den fortsatt resan ned genom södra Lappland. En burk hjortronmarmelad hann jag dock också köpa i gårdsbutiken. Vi gjorde uppehåll i Vilhelmina och i Meselefors, där banan passerar över Ångermanälven. Där steg fyra resenärer ombord. Dorotea passerades utan uppehåll liksom gränsen till Ångermanland. Vid halv sjutiden nådde vi Hoting och här var det uppdukad till kvällskaffe genom Café Koppen. Det smakade bra med en kopp kaffe och en saftig muffins. Vid 19-tiden nådde vi gränsen till Jämtland. Vid halv åttatiden passerades Ulriksfors och på en bro Faxälven. Mörka moln hade dragit upp på himlen från öster. Vi passerade Jämtlands Sikås. När vi närmade oss Lit bröt ovädret loss. Vi såg flera blixtar och när tåget stannade vid Lits station öste regnet ned. Vi tyckte synd om de resenärer, som valde att stiga av tåget här. Något försenade nådde vi Östersund V 21.20, varifrån vi hade en ganska kort promenad upp till Hotell Zäta vid Prästgatan. Då hade regnet så gott som upphört.

Efter en god nattsömn och en välsmakande frukost promenerade vi ned till Östersund V, där vår Y1:a till Mora strax rullade in till plattformen. Tågvärd var – ja, just det – Inga-Britt från Malå, som på bästa sätt såg till att vi hade det bra. Vi passerade Östersund C och vek av från Norrländska Tvärbanan vid Brunflo. Längs med Storsjön gick resan mot söder. Inga-Britt tog upp våra beställningar hos Vildmarkscafét i Åsarna, som vi nådde kvar över nio. En renklämma på mjukt tunnbröd smakade förträffligt! Jag passade också på att köpa en bit rökt renkött, som skulle hålla sig hem till Malmö – skulle ju nå bostaden sent på kvällen. Vid 10-tiden fortsatte färden mot söder. Vi passerade Röjan och nådde gränsen mot Härjedalen vid halv elvatriden. Då hade vi sett en björn vid sidan av tåget. Överhogdal och Ytterhogdal passerades. Plötsligt sågs ytterligare en björn – denna gång en unge – på spåret men den försvann snabbt in i skogen. Vi nådde Sveg 11.22. Här steg några resenärer ombord. Vi forstade över den kombinerade landsvägs- och järnvägsbron över Ljusnan omedelbart söder om Sveg. Inga-Britt sjöng åter den vackra visan om Mosippan och två sånger till och fick naturligtvis applåder för det. 11.53 nådde vi Fågelsjö och här var det dags för en kaffepaus – precis som vid uppresan. Vi for genom Orsa Finnmark, som koloniserades av finnar i början av 1600-talet. I Älvho vid gränsen till Dalarnas län gjordes ett kort uppehåll under vilket vår musikaliske rälsbussförare, Joar från Orust, spelade en vemodlig folkvisa från Dalarna på sin violin. Så gick färden vidare förbi Inlandsbanans högsta punkt och bron över Storstupet. Vid halv två tiden nådde vi Orsa och kvart i två Mora station, vår slutstation. Här sade vi tack och

adjö till Inga-Britt och Inlandsbanan för denna gång för att försätta färden hemåt med IC 47 med avgång från Mora 14.32. Efter tågbyten i Sala och Norrköping nådde jag Malmö kvart i elva på kvällen

Resan längs med Inlandsbanan med de avstickare vi gjorde blev verkligen en mycket intressant, upplevelserik och trevlig resa kan undertecknad skribent lugnt konstatera!

Magnus Brynjer